

Verstekelingen in sierplanten

Tariq Stark & Jeroen van Delft, RAVON

Binnen de plantenhandel zijn verstekelingen, waaronder amfibieën en reptielen, een bekend gegeven. Er zijn sterke aanwijzingen dat de handel in planten voor sierdoeleinden een van de belangrijkste vormen van introductie van deze soortgroepen buiten hun verspreidingsgebied is. Een goed voorbeeld is de ruïnehagedis (*Podarcis siculus*). De handel in sierbomen uit Italië en Kroatië blijkt mede verantwoordelijk voor de wijdverbreide introductie van deze hagedis.

Onderbelicht risico in Nederland handelsland

Nederland speelt een zeer belangrijke rol in de import en export van planten. In 2017 bijvoorbeeld, importeerde Nederland 14.999 ton bollen, 362.654 ton levende planten, 272.798 ton snijbloemen en 84.714 ton siergroen. Daarnaast is Nederland ook een heel belangrijk doorvoerland. Dit laatste is tamelijk onderbelicht. Vaak wordt aangenomen dat soorten die zich niet in ons klimaat kunnen handhaven, geen bedreiging voor de biodiversiteit zijn. Er wordt dan weinig acht op geslagen en ze worden niet geregistreerd. Maar na doorvoer, naar landen met een gunstiger klimaat, kunnen ze in zo'n ander land wellicht wel invasief blijken.

Ongewild op reis

In een studie waar RAVON bij betrokken is, zijn Nederlandse en Britse datasets van onderschepte of op ongebruikelijke locaties aangetroffen amfibieën en reptielen geanalyseerd. Een groot deel van de meldingen kon direct gekoppeld worden aan het transport van sierplanten. De belangrijkste reptielensoort die bij sierplanten werd aangetroffen was de ruïnehagedis, goed voor tientallen meldingen. Interessant zijn een in het Verenigd Koninkrijk onderschepte ruïnehagedis en muurhagedis (*Podarcis muralis*) in uit Nederland afkomstige planten; een duidelijk geval van doorvoer, aangezien zeker de ruïnehagedis niet inheems is in Nederland. Waarschijnlijk werden ze vrijwel allemaal vervoerd met sierbomen. Tevens werd er in het Verenigd Koninkrijk een hazelworm onderschept die zeer waarschijnlijk afkomstig was uit Nederland. Daarnaast werden diverse amfibieën en reptielen afkomstig uit Zuid-Europa, Azië, Centraal-Amerika en Noord-Amerika gemeld.

Ruïnehagedis

Voor de ruïnehagedis is in veel regio's invasief. Deze van oorsprong Zuid-Europese soort is een risico voor gebieden met mediterrane, maar in toenemende mate ook gematigde, land- en zeeklimaten. De soort blijkt daar inheemse, soms endemische hagedissensoorten te verdringen. Ruïnehagedissen worden in alle levensstadia (ook eieren) met mediterrane planten, zoals olijfbomen, oleanders en palmen uit Italië of Kroatië ingevoerd en doorgevoerd. Vindplaatsen in Nederland liggen dan ook vaak in of nabij tuincentra en kassencomplexen. Inmiddels zijn er tientallen vindplaatsen in Nederland bekend. Doorgaans gaat het om één of enkele dieren. Succesvolle voortplanting 'in het wild' is nog niet bekend uit Nederland; in buitenteraria lukt dat wel. Het is echter niet ondenkbaar dat klimaatopwarming, zeker in stedelijk gebied, in de toekomst meer kansen biedt voor succesvolle voortplanting. Nederland heeft

Mannetje ruïnehagedis. (Foto: Maarten Gilbert)

Mannetje ruïnehagedis. (Foto: Wouter Beukema)

ook een verantwoordelijkheid als doorvoerland. De soort is op veel locaties geïntroduceerd in (zuidelijk) Europa, Noord-Afrika, Klein-Azië en Noord-Amerika. Deze regio's hebben nu al een klimaat waarin deze soort zich prima kan vestigen. Middels doorvoer kunnen effecten dus verder reiken dan het land waarlangs de doorvoer is verlopen.

Conclusie

De aantallen amfibieën en reptielen in zendingen sierplanten liggen waarschijnlijk vele malen hoger dan nu bekend is. De ruïnehagedis is een voorbeeld van een soort die zich via deze route kan verspreiden naar Nederland, of via Nederland in andere – meer geschikte – landen terecht kan komen. Als waarnemer kunt u bijdragen aan de kennis hierover, door vondsten, ook incidentele, van amfibieën en reptielen in aangeschafte planten, bij een bezoek aan een tuincentrum of kwekerij te melden; bij voorkeur met een foto erbij. Daarnaast zou registratie van deze soortgroepen tijdens inspecties inzicht geven in de soorten, aantallen en handelsroutes en daarmee de uiteindelijke eindbestemming en kans op vestiging. Dit is essentiële informatie voor preventie en eventuele bestrijding of beheersing. Waarnemingen kunnen worden doorgegeven via de gangbare waarnemingenportals, zoals ook vermeld op de achterzijde van deze Kijk op Exoten.

Verder lezen

Hinsley, A., A.C. Hughes, J. van Valkenburg, T. Stark, J. van Delft, W.J. Sutherland & S.O. Petrovan, 2023. The true cost of the global ornamental plant trade. [Klik hier.](#)

